

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula,
Kovács Lehel István

VIII. évfolyam 11. (499.) szám

Alapította és szerkesztette (1906–1911):
dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Független művelődési és
helytörténeti havilap

2002. november 29. – péntek

Gyermekek, fák és méhek között töltött élet

Kilencvenéves derűvel néz a legidősebb vendiák-ként a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium találkozójáról. Holnap töltené a századik évét Barkó András néptanító. Pár héttel a találkozó előtt kísért el egy román barátjához, aki azt a házat vette meg, mely ideiglenesen evangélikus felekezeti „iskolaként” fungált Bácsfaluban a '40-es évek zürzavarában. Magdó János lefényképezte a házat, előtérben a két méltóságteljes öreggel, a felvétel iskolatörténeti adalék, s így a tanító bácsi képe is ott van Hétfalu magyar iskoláinak monográfiájában a szűkszavú életrajzi adatok mellett 450 esztendő 700 nevelőjének adattárában.

„Született Bácsfaluban 1902. november 21-én, Barkó György és Opra Anna második gyermekeként. A betűvetést a bácsfalusi népiskolában kezdte, majd a hosszúfalusi polgáriban folytatta, ahonnan az eperjesi kollégium képzőjébe került. Az első világháború zivatarra a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumba sodorta, ahol 1921 nyarán szerzett kántortanítói oklevelet” – másolom egy megemlékező írásból, s azon gondolkodom, hogy a népi bölcsesség idevágó sziporkája ellenére egy pedagógus csak szűkebb-tágabb szülőföldjén nevelhet legeredményesebben. Mert diákban és nevelőben közös az, hogy ugyanabban a valóságban otthonos, s ha ez lesz a tanítás hivatkozási alapja, hitelessé válik a tudás haszna is. A hosszúfalusi polgári iskola még a világháború hangulatmétélyező előszele ellenére is bírt olyan szellemi lendületet adni növendékeinek, mely meghatározta jövőjüket. Tanulmányainak következő állomása Eperjes. Az itteni evangélikus kollégium azt jelentette a magyar evangélikusság számára, mint Debrecen, Sárospatak vagy Nagyenyed a magyar reformátusok számára. Hiszem, hogy alakító érdekű lehetett az ifjú Barkó András jellemében az, hogy – bár rövid ideig – Eperjesen tanulhatott, majdnem száz évvel az után, hogy Kossuth Lajos szellemisége ott érlelődhetett 1816–1819 között. Az, hogy Nagyenyed volt a pályára bocsátó tanintézmény, egy olyan emberi és nemzetiségi tartásra kötelezte, melyet nem lehetett megtagadni.

A katonaság megszakította pályakezdés, 1921. szeptember elsejétől Tatrang, majd 1925-től Székelysombor nemcsak a kántortanítói szereppel ismertette meg, hanem valóságismeretét is elmélyítette. Pürkerecen már a tapasztalt néptanító Gazdakört szervez, Hangya szövetkezetet, faiskolát létesít és gondoz, férfikórust alakít. Teljes lélekkel állt be azok közé, akikre méltán büszke a magyarság és Benedek Elek. Igaz, hogy más

körülmények között, mint az előtte járó nagy népnevelő-nemzedék: Borcsa Mihály, Bartha Károly, Szemerjai Károly, Kelemen György, Molnár Viktor, de ugyanolyan lendülettel, mint a millennium ösztönözte nagy jövőtervezők, akik úgy éltek és tanítottak, hogy közösségük gyarapodjon.

„Faiskolát létesített (még 3 fa terem ezekből!), ő ismertette meg annak idején öregeinkkel a földieper, a piros ribizli, az egres és a málna termesztését. Új, nálunk még ismeretlen gabona-, burgonya- és kukoricafajták termesztésére tanított, méhészkedett, az ő nevéhez fűződik a Zajzon patak szabályozása, a partmenti akác- és hársfák ültetése, a gazdakör” – írta róla Szenyei Sándor a Brassói Lapok 1984. április 6-ai számában.

Barkó András Pürkerecen azt folytatta, amit Bitay Sándor tanítóelődjét követve, Lukács Károly jegyző elkezdett volt.

1940-ben a komandói elemi népiskolába került. Ott tanított 1946-ig e szülőföldjétől nagyon különböző világban. Hogy milyen eredménnyel dolgozott itt, értékeli az 1980-as évek második felében 50 éves kommandóiak, akik szerint a hétfalusiak lelkiismeretes, egyenes, kötelességtudó emberek, mert ilyen volt az őket tanító Barkó András tanító bácsi és az évtizedekkel utána ott orvoskodó Deák János.

1946-tól nyugdíjazásáig, 1962-ig a bácsfalusi és a türkösi elemi iskolákban tanított. Szaktanárok hiányában Bácsfaluban fizikát, kémiát, természetrajzot, mezőgazdaságot tanított. Kísérleteivel, magyarázataival sok diákját vonzotta ezekre a területekre (Szigeti András elektromérnök, Kapitány János elektrotechnikus).

1921-ben egy román szomszéd nénitől kapott volt egy rajt azzal, hogy: „Fiam, ha szerencséd van, sokat fog ez rajtad segíteni” – mondta leánya, a tojásbűzést Négyfaluban visszahonosító Barkó Etelka nyugalmazott tanárnő. Ő sorolja azokat is, akiket bevezetett a méhészkedésbe: Partin Endre, Bubla Kálmán, Cioloca Ninis Prunela...

Nagy Árpád, Kapitány János, Káplár János, Borcsa András – egészíti ki Bubla Kálmán, aki azt is tudja, hogy a kaptárokat is a tanító bácsi készítette volt Veres bácsival, s magyarázza, hogy akárcsa Calafat környékére mentek (Dobroteasára), onnan napraforgóra Valea Ciorii mellé, Ialomița megyében, Țândării közelébe. Itthon az erdőn a Döjtöne völgyébe. Estéknként összeültünk, s egy-egy pohárka mézes pálinka mellett elmesélte az életét, Gyuri csintalanságait (akiből neves

Barkó András (balról) idős barátjával
Fényképezte: dr. Magdó János

színész lett: Barkó György), Bandiról (aki jóhírű gyermekgyógyász lett, Barkó András doktor). Őszinte ember volt és nyitott – emlékezik vissza Bubla Kálmán –, mindenhol így emlékeznek rá vissza. Sok helyen most is emlegetik az öreg magyar méhésztanítót.

A könyvespolcán Pásztortűz-, Helikon-évfolyamok, az Erdélyi Szépmíves Céh könyvei, az Élet és Tudomány összegyűjtött évfolyamai, hazai és magyarországi méhésztudósok. Mellettük Dickens-, Dumas-, Tolsztojsorozatok.

Bácsfaluban a gömbakácok helye is Barkó tanító bácsi emlékét őrzi, s ha újraültetnénk a fasort, az is az ő emlékére rügyezne majd.

Hochbauer Gyula

November – Enyészet hava

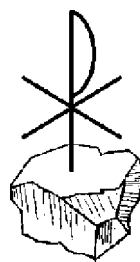
- 1985. november 2. Négyfalu magyar színjátszó csoportja bemutatja Kozsik István *Élet az uborkafán* című színművét a halmágyi, majd a fogarasi kultúrházban.
- 1848. november 3. Karatnán született Deák Sándor türkösi evangélikus lelkész, tanító. 1934-ben halt meg.
- 1900. november 4. Kaposi Molnár Viktor vallás- és közoktatási miniszteri tanácsos, államtitkár meglátogatja Hétfalut.
- 1886. november 5. A Földművelés-, Ipar-, és Kereskedelemügyi Minisztérium 56 914 sz. a. rendeletével engedélyezi az országos vásárok megtartását Csernátfaluban.
- 1871. november 6. Megnyitja kapuit a hosszúfalusi felső népiskola.
- 1950. november 8. Az 5-ös számú törvény előírja a négy falu egyesülését (Szecseleváros).
- 1987. november 8. Szedressy Pál látogatása Fűrészmezőn.
- 1977. november 9. Ady-centenárium Négyfaluban – az irodalmi esten részt vett Kántor Lajos irodalomkritikus, Bátya Endre irodalomtörténész, Török Katalin színésznő.

- 1991. november 10. Kilyén Ilka bal-ladaestje a Márton Áron Házban (*Ágról szakadt madár*).
- 1851. november 16. Sepsiszentkirályon született id. Kiss Árpád lelkész, népnevelő. Csernátfaluban halt meg 1929. december 21-én.
- 1981. november 17. Seres András *Téli népszokások* címmel előadást tart Tatrangon.
- 1937. november 22–26. között szervezik meg az Evangélikus Élet I. konferenciáját.
- november 25. Hagyományos Katalinbál Hétfaluban.
- november 25. Krisztus Király búcsú a keresztvári római katolikus kápolnában.
- 1992. november 25. Sepsiszentgyörgyön meghal Seres András néprajzkutató. Krizbán született 1935. március 23-án.
- 1959. november 26. Argay György püspök meglátogatja Csernátfalut.
- 1959. november 27. Argay György püspök meglátogatja a hosszúfalu-alszegi híveket.

Hétfalusi hírek

- Október 26-án a Zajzoni Rab István Középiskola és a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság közös szervezésében rendezték az első hétfalusi versmajális. 120 versmondó közül három teljesítményét „versezüsttel” díjazták.
- Október 27-én ünnepelte névadásának 10. évfordulóját a Zajzoni Rab István Középiskola. A csernátfalusi evangélikus templomban tartott ünnepi istentiszteletet Székely Csilla lelkész celebrálta, Kovács László lelképásztor mondott áldást, Papp Árpád iskolaigazgató, Miklós Melinda aligazgató és Kovács Előd volt iskolaigazgató beszélt, Antal Tizedes Tímea szavalt.
- Október 27-én a Négyfaluban középiskolázott vendiákok kezdeményezésére Bereczki Anna–Kossuth Lajos emléktáblát lepleztek le a bácsfalusi evangélikus temetőben. Áldást mondott Tóthpál Dávid ev. lelkész, beszédet Barkó Anna nyugalmazott tanárnő (a rendezvény vezetője), fellépett Gyerkó András vezényletével a négyfalusi kamarakórus és a hosszúfalusi s csernátfalusi iskolások összevont furulyacsoportja.
- Jónás András alpolgármester közölte, hogy Négyfalu díszpolgárai lettek: Zajzoni Rab István, Istók János szobrászművész és Bereczki Anna.
- Október 30-án és 31-én reformációi ünnepségsorozatot szerveztek a

- türkösi, majd a bácsfalusi evangélikus templomban.
- November 9-én a Zajzoni Zab István Középiskola, a tatrangi és a zajzoni általános iskolák csapatai a megye hét iskolájának csapataival honismereti vetélkedőn vettek részt. Programszervező Lay Réka, az Áprily Lajos Középiskola tanárnője volt.
- November 14-én az RMDSZ négyfalusi szervezete iskolaügyi tanácskozássra hívta össze a Zajzoni Rab István Középiskola vezetőtanácsát, a Barcasági Csángó Alapítvány kuratóriumát és a helyi RMDSZ-tanácsosokat.
- Hét éve alakult meg és egy éve nyert jogi személyiséget a Hétfalusi Egyesült Csángó Fúvószenekar. Szervezője Gyurka Árpád.
- November 29-én Sepsiszentgyörgyön emlékeznek meg Seres András néprajzkutató halálának tizedik évfordulójáról.
- November 29-én iskolaügyek – tanácskozáson vesznek részt négyfalusi megbízottak a BL szerkesztőségében.
- A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság 31 000 000 lej értékű könyvadományt (155 könyv) kapott a kolozsvári Heltai Alapítványtól. Köszönet érte!
- Lapunk megjelenését az Illyés Gyula Közalapítvány támogatta. Köszönet érte!

Sarokkő

Stand by kereszténység

„Legyen derekatok felövezve, és lámpásokat meggyújtva.”
Lukács 12, 35 c.

A kilencvenes években, a véres délszláv háború szomorú hírzövében különös színfoltot jelentett egy amerikai vadászpilóta lelövéséről szóló hír. Egy bevetés során a gép találatot kapott és lezuhant, de a pilótának sikerült kikapitulálnia, és – ellenséges területen bár, de – épen földet érnie. A szerbek fényes győzelmet emlegettek, az amerikaiak pedig hatalmas anyagi és emberi ráfordítással megkezdtek a szerencsétlenül járt bajtárs felkutatását és kimenekítését. Telt-múlt az idő, és egyre többen hangoztatták, hogy a magára maradt ember képtelen lesz megbirkózni az eléje tornyosuló kihívásokkal, és csak órák kérdése, hogy az ellenség katonái elfogják. A sajnálkozók vagy éppen kárörvendők kórusában azonban megszólalt egy disszonáns hang, a pilóta közvetlen feltevése, aki azt nyilatkozta: **„Biztos kibírja, míg megtaláljuk és kihozzuk onnan, mert őt erre jól felkészítették.” És neki lett igaza.**

A sikeres mentőakció után a fiatal pilóta elmondta: a felkészítési időszakban sokszor elégedetlenkedett, hogy mennyi felesleges dologgal töltik a fejüket, olyanokkal, amiket sohasem fog használni, de a bujkálás napjaiban rájött: a sok feleslegesnek ítélt felkészítés igencsak hozzájárult a szerencsés végkifejlethez.

A keresztyén ember élete során sokszor kerül szorongatott helyzetbe, amikor a biztonságot jelentő „pilótafülkéből” ki kell ugrania, és magára marad. Szorongásaival, kétségeivel, féltelmeivel, vágyaival. És ilyenkor életbevágóan fontos, hogy mennyire felkészült. Képes-e gyakorlatba ültetni mindazt, amit addig elsajátított, van-e

ereje szembeszállni a kudarcokkal vagy fásultan beletörődik. És – akár csak az amerikai pilóta esetében – meghatározó a lelki felkészültség. A hit, ami a fáradt, csüggedt bujdosónak onnan bentről mondogatja: **„Tarts ki, közel a segítség.”**

A ma emberből talán éppen ez a készenlét hiányzik. Ezért oly sebezhető, ezért veszíti el oly könnyen lába alól a talajt, amikor megszokott környezete megváltozik, a kedvező körülmények kedvezőtlenekké válnak.

Valaki egyszer azt mondta, hogy az igazi keresztyénséget a STAND BY életmód, vagyis a folytonos készenlét jellemzi. S ez nem csupán a befogadás készségét, hanem a kitartó cselekvésre való hajlandóságot is jelenti. A Biblia által említett felövezett derék és meggyújtott lámpás is erről beszél. A keleti ember ruházatának jellegzetes darabja volt az öv, mellyel a hosszú felsőruhát úgy fogták össze, hogy az viselőjét ne akadályozza a mozgásban, menetelésben. A lámpás pedig arra volt jó, hogy ha a szükség úgy kívánja, akár éjszaka is útra lehessen kelni.

Gyermekeinknek, ifjainknak a legjobbat akarjuk adni. Tudományban, emberségben, lehetőségekben egyaránt. S ennek érdekében sok mindent megteszünk, komoly áldozatokra is hajlandók vagyunk. Nagy igyekezetünkben ne feledkezzünk meg azonban arról sem, hogy folytonos készenlétre neveljük őket. És tanítsuk meg őket arra is, hogy ehhez a STAND BY állapothoz szükséges energiát onnan felülről, Istentől kérjék.

Török László
csernátfalusi lelképásztor

Az eperjesi (Felvidék) evangélikus kollégium

Éjszaka a szatmári gyorson

2002. november valahányadika, pén-tekről szombatra virradólag. Szerelvénny a kettes vágányon, épp indulni készül. Egy hátizsákból kíváncsi szempár kandikál ki.

Valaki óvatosan bedugja a fejét az ajtón, majd félszegen motyog valamit, kérdezemformán. Valamit válaszolnak neki, nem túl barátságosan, és a lány, akinek a feje már ismerős, belép a fülkébe. Utána még kettő. Lekerülnek a hátukról a hatalmas hátizsákok, és az egyiket megpróbálják feltenni a csomagtartóba – sikertelenül. Valaki segít, de nem udvariasságból: már zavarja a lábatlankodás, aludni szeretne és villanyoltást. A másik két hátizsák a két üres helyre kerül, s nemsokára a lányok kimennek a folyosóra. Nincs helyjegyük, azért még reménykednek: hátha majd a következő állomáson. De

a következő állomáson mindig sokan ülnek fel, és a folyosóra besípól a szél. Élesden eltűnik egy hátizsák, majd Kolozsváron még egy.

Most már a folyosón is ketten topognak egy négyzetméteren. Kínjában mindenki ismerkedni próbál a mellette álló másik szerencsétlen didergővel. Beszélgetnek kutyaidomításról, teológiáról, szakácskülönlegességekről, barlangkutatásról, bármiről. Fáradt arcok, egymást fürkésző tekintetek, a folyosón kerengő mindenféle gyanús eredetű bűz – csak jönne már Brassó!

Az öreg szatmári, régi jó szokásához híven, csekély ötven perces késéssel dőcög be az állomásra. A villogó szem-pár hirtelen húzódik vissza a hátizsákba: odakint csípős hideg van.

Jó lenne már aludni végre, de hosszú még az út Kézdivásárhelyig.

Hochbauer Mária

Hogyan tovább?

Gyakran hallani az idősebbek elítélő véleményeit a mai húszéves fiatalokról. Elgondolkodtató azonban ez a kérdés. Igaz, attól függ, kinek a szempontjából, és milyen szemszögből vizsgáljuk a dolgokat.

Vádak hangzanak el, hogy érdektelenek, hanyagok, meggondolatlanok vagyunk. És még sokáig lehetne folytatni a felsorolást. De azok közül, akik ezt gondolják, hányan tűnődnek el a problémák valódi okán?

Igen, a mai fiatalok érdektelenek: mert a legtöbbjük kilátástalannak látja az adott helyzetben az életét, mert már semmiben sem tud hinni vagy legalább remélni. Miért? Az egyetemet végzettek jelentős százaléka vagy elégedetlen jelenlegi munkahelyével vagy munkanélküli és csak egy kis részük érzi úgy, hogy megérte a fáradságot, a tanulást és a diplomájával kezdett is valamit. Ne beszéljünk arról, hogy sokan örülnek, ha van egyáltalán munkahelyük, még akkor is, ha éppen nem a szakmájukban dolgoznak.

Akik nem végeztek egyetemet, azok sem látják más megvilágításban a helyzetüket. A legtöbb fiatal, aki most szeretné elkezdni az életét, pénzügyi problémákkal küzd. A munkanélküliség gondjával küzd.

És ekkor következik a kérdés: hogyan tovább? Kit hibáztathatunk mindezért? Önmagunkat? A társadalmat? Az államot? Lehet a kérdésre választ kapni, de megoldást egyelőre kevésbé. Meglepő, hogy nagyon sokan a szakmai elismerést, értékelést hiányolják a legjobban, ezért és nem utolsósorban az anyagiak miatt,

külföldön próbálnak munkát keresni. Vannak azonban olyanok is, többnyire laikusok, akik munkahelyi elégedetlenségük ellenére nem mennének más országba dolgozni, viszont foglalkoztatja őket a végleges kitelepedés gondolata, a vágy a biztonságos életmód után. És ezt a biztonságot sajnos csak így tudják minél hamarabb biztosítani önmaguk és családjuk számára. Úgy érzik, hiábavaló volt, és hiábavaló most is a küzdelem és szélmalomharcot vívnak.

Egyre jobban fenyeget az a veszély is, hogy a hétköznapi hajsza, a stressz kiöli az emberekből az együttérzést, a humanizmust. Szórakozási lehetőségek ott van a mozi, a házi bulik, a színház és itt nagyjából lezárul a sor. Ennek oka egyrészt a pénzügyi hiány, másrészt pedig az „érdektelenség”, amit leginkább fásultsággal azonosíthatnánk. Egy egész heti hajsza után kevés energia marad, amit szórakozásra lehetne fordítani. A következő vizont az, hogy az egyén egyedül marad. Egyedül viszont nem képes a problémái megoldására. A közösségi élet kihal, pedig a közösség enyhíteni tudná a gondokat. De létrehozható-e a közösség az adott társadalmi helyzetben? És ha igen, hogyan?

Egyelőre az egyedüli megoldás a hit, a remény és a bizalom. Kiben, mi-ben? Egy adott célért küzdenünk kell még akkor is, ha a megoldás lehetetlennek tűnik, ha a jövő homályos vagy sötét. Meg kell keresni az életben a valódi értékeket, és örülni kell annak, aminek lehet, ameddig még lehet.

Bacsó Ildikó

Az ifjúság szociális védőhálója

Nem áll szándékomban társadalmi-közgazdasági értekezést írni az állam sokszor félreértett szociális felelősségéről vagy hasonló száraz témáról.

Saját élményeimet véve alapul, megpróbálok az emberi kapcsolatokról, vagyis inkább a barátságról és ennek az ifjúságnak nyújtott védőháló szerepéről írni. Már-már elcsépelet a közmondás, de nem kevésbé igaz ma sem, hogy: Madarat tolláról embert barátjáról lehet megismerni.

Hogy miért barátokozunk? Hát mert társas lények vagyunk, vágyunk mások társaságára, elismerésére és szeretetére.

Mint kisvárosi gyerekeknek 10 éves korig nekem is az utca volt a fő világom, az utcabeliekkel labdáztam a réten, velük bújós-káztam, szánkóztam, csintalankodtam.

Azután már az iskolai osztálytársakkal barátokoztam, velük kirándultam, futballoztam. Az iskolai szálak csak erősödtek a középiskolai éveim alatt, de persze jöttek új osztálytársak, és jöttek a lányok is, akikhez most már többször gyengédebb szálak is fűztek. Kamaszkorban már sokkal szelektívebbek és érzékenyebbek vagyunk, éppen ezért nagyobb a veszélye annak, hogy rosszul válasszunk. Én jól döntöttem, de ismerek olyanokat, akik sajnos, enyhén szólva, rossz társaságba keveredtek. Olyat is hallottam később szülőktől, hogy a középiskola választásánál már nagyon is döntő érv volt az, hogy abban a suliban bezzeg milyen előkelő polgárok (orvosok, ügyvédek, vállalkozók) gyerekei járnak. Az ilyenfajta érvelés egyetlen szépséghibája csak az, hogy az ifjak nem ilyen alapokon közelítik meg egymást, és nem biztos, hogy az előkelő polgárok gyerekei éppen olyan előkelőek, mint szüleik. Gyakran hallani például a tévében, hogy a bukaresti középiskolák főleg módosabb családokból származó diákjai körében milyen sokan kipróbálták már a kábítószerrel.

Visszatérve barátságaim kronologikus fonalához, a középiskolám még egy nagyon fontos barátkozási láthatárt nyitott meg előttem, mégpedig a külföldi kapcsolatok és barátságok létrejöttét. Igenis el szeretném mondani, hogy az 1993-as balatonszárszói táborozásom alatt megismert pécsi tanárral mai napig is tartom a kapcsolatot, levelezéssel, kölcsönös látogatásokon keresztül. A '95-ös budapesti diákcsere-program keretében megismert budapesti, akkor még kislánnyal, most már egyetemista lánnyal ugyancsak tartom a kapcsolatot.

Véletlenül csupán, kiváltságaim előnyei? Távolról sem, mert hiszen nem egyedül vettem részt ezeken a programokon és táborokban. Azt is tudom, hogy nem is vagyok egyedül, csak mások nem kürtölik ezt világgá. Az én célom sem az, hogy dicsekedjek, hanem hogy esetleg sikerül felhívnom a figyelmet a barátságok ápolására és a barátkozási lehetőségek komolyan vételére.

Egyetemi éveim alatt, mivel itthon maradtam, és Brassóba jártam, tehát nem laktam bentlakásban, főleg a brassói kollégákkal ismerkedtem és barátokoztam. De már a gyermekkoromban és a liceumi évek alatt szerzett barátok bírtak elsődleges fontossággal. Azon barátságokat, amelyeket mások kolozsvári, temesvári stb. diákéveik alatt kötnek, én megint külföl-

dön próbáltam pótolni. 1999-ben, akkor még inkább alapfokú némettudásomnak köszönhetően, de inkább németül egyáltalán gagyogó diákok hiánya miatt, sikerült elnyernem egy németországi Szókratész ösztöndíjat. Ott voltam más három diákkal Schweinfurtban (Bajorországban) egy egyetemi félévig, a helyi főiskolán. Társaimtól eltérően, rendszeresen jártam iskolába, részt vettem kiscsoportos munkákban, elmentem az iskola diákjai által szervezett ökumenikus bibliá-órákra. Meg is barátokoztam egy német fiúval, annyira, hogy az ösztöndíj letelte után együtt jöttünk haza, és két hetet töltöttünk a tengerparton. Én tehát nem osztom a német emberek hidegségéről szóló előítéletben.

Próbára is sikerült tennem ezen nézetemet, mert barátom kapcsolatainak segítségével sikerült 2000-ben egy 3 hónapos szakmai gyakorlatot elvégezni egy schweinfurti golyóscsapágy-gyárban. (Talán kevesen tudják, hogy 1883-ban itt, Scheinfurtban egy Friedrich Fischer nevezetű ember találta fel a golyómarogépet, amely a 1890-es szabadalmazást követően lehetővé tette a golyóscsapágy ipari előállítását. Később a Schaefer testvérek vették át a kis műhelyt, és utólagos szétválásuknak köszönhetően ma a világ 10 legnagyobb golyóscsapágyára közül kettő között itt.)

E kis technikatörténeti kitérő után hadd térjek vissza a barátságra. A barátság elsősorban lélekben gazdagít minket, barátaink teszik színesebbé, sokszor elviselhetővé hétköznapijainkat, üdítik fel jelenlétükkel kedvünket. De nem szabad megelégedni a gazdasági részéről sem. A bizánci praktikanak besorolt ismeretségi alapon történő munkahelyszerzés Németországban is igen elterjedt. De persze különbözik is, mert inkább a magáncégeknél, mint az államnál jelentkezik (épp fordítva, mint nálunk). Ott egyetlen esetben sincs csúsztatásról szó, csak arról, hogy ha egy hely megüresedik vagy új munkahely létesül, akkor elsősorban az ott dolgozókat, majd az ő ajánlásait veszik szemügyre. Így hát egy ismerős, barát ajánlása igenis jól foghat, de természetesen a szakmai érvek is nagyon fontosak, hiszen a barátod kezességét csak akkor vállal majd, ha meg van győződve, hogy te képes leszel elvégezni a rád bízott feladatokról.

Nem kapcsolatoknak, hanem külföldi tapasztalataimnak és tökéletesített nyelvtudásomnak köszönhetően, most egy németországi vállalat brassói fiókcégénél dolgozom nemzetközi eladás terén.

Igen, én tudom, hogy ha sokszor nem is közvetlenül, de közvetve nagyon sokat köszönhetek barátaimnak, közeliemnek és távoliaknak. Ti vagytok nekem, a családon kívül persze, a szociális védőhálóm. Nem az állami segítségben bízom, hanem benetek! A legújabb társadalmi kutatások is azt bizonyítják, hogy mennyire fontos az embernek kiépítenie egy kapcsolathálózatot, amely segítheti, és akiket ő is segíthet, hiszen ezzel mindkét fél csak nyerhet.

Ezért ne sajnáljátok a papírost, a tintát, az internet- és telefonköltséget, és ápoljátok a barátságokat, küldjétek egy pár sort névnapra, a közelgő ünnepek alkalmából, megéri!

Kiss Ferenc

Calepinus

Nyitva
Hétfő-péntek: 10-19
Szombat: 10-18

Mini Manó, Tappancs és Tudorka a Brassó megyei gyerekeket is várja! Érdekességek, játékok, feladatok, nyeremények óvodásoknak és iskolásoknak az igényes kivitelezésű havilapokban! + OkÉ – a tinik magazinja!

Megrendelhető az óvodákban, iskolákban vagy a Calepinus könyvesboltban!

Brassó, Nicolae Bălcescu u. 16. sz.

Tel.: 475 946, 0723 953 315

Bálint Pataki József

Kossuth, az államférfi

Kossuth-év van, beszédek, cikkek méltatják alakját, tudományos előadások elemzik helyét és szerepét a XIX. század történelmében, politikátörténetében és hatását a közgondolkodásra.

Jómagam olyan témát választottam, amelynek megítélése nem mentes az ellentmondásoktól, de hitem szerint számos megfontolandó tanulságot hordoz a ma politikusai számára is: Kossuth nemzetiségekkel kapcsolatos politikáját.

A '48–49-es szabadságharc egyike volt a magyar nép heroikus, de kilátástalan küzdelmeinek. Abban a tekintetben, hogy alig volt realitása a magyarság szabadságharcának, ma már megegyeznek a történészek, hiszen a magyar igények támogatása – az európai nagyhatalmi politika számára megengedhetetlen módon – precedenst teremthetett volna a lengyelek, olaszok és más népek függetlenségi igényei számára. De abban is egyetért a történész társadalom, hogy a kiegyezés nem tehetette meg nem történeti a forradalmat, már nem lehetett visszatérni a '48 előtti állapothoz, és Magyarország javított pozícióján a Monarchián belül. De vajon megnehezítette-e volna Bécs dolgát, akár tárgyalási pozícióba hozva az országot a nemzetiségi kérdés érzékenyebb kezelésére, ha Kossuthnak és az ország vezetőinek sikerült volna megnyerni és törekvéseik mellé állítani a nemzetiségeket?

A XXI. század elején kellő perspektíva birtokában sem könnyű a válasz. Magyarország maga is többfrontos harcot vívott: politikai küzdelmet a demokratikus átalakulásért, az udvarral és saját belső ellenzékével, később pedig függetlenségéért csatázott. Emlegethette büszkén majd ezeréves államiségét, az ország gyakorlatilag Ausztria félféudális provinciája volt, még a magyar nyelv hivatalossá válása is csak az 1834–44-es országgyűlés eredményeként születhetett meg. A feudális és polgári világ határán álló Magyarország nem volt stabil, s az ország nagyhatalmak által veszélyeztetett helyzetében Kossuth a nemzetiségek önállósodási törekvéseit nem látta időszerűnek. A prioritásai egyértelműek voltak: elsősorban erős, polgárosult országot kell teremteni, mert ez a felemelkedés záloga, s Magyarország egységét csak a polgároknak a jogban, szabadságban, törvényben és kötelességben való egyenlősége adhatja meg. Aki ezt nem ismeri fel, az cinkosa lesz – Kossuthot idézve – az „összeesküvés bűjtogatások”-nak, „melyek külföldről jönnek”.

Kossuthnak igaza volt is, meg nem

is. Az osztrák udvar mindig is nagy sikerrel követte az „Oszd meg és uralkodj!” elvét. A magyarok sakkban tartására kézenfekvő volt a nemzetiségek bűjtogatása. A bécsi udvar keze benne volt a nemzetiségi elégedetlenség izzításában. De a követelések jogosságát sem lehet tagadni. Wesselényi már a negyvenes évek elején, a Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében című könyvében szót emelt a nemzetiségi probléma megoldása érdekében, akkor, amikor sem Kossuth, sem mások nem érzékelték még e kérdés súlyát. „Magyarhonban is – fájdalom! – számosan vannak, kik előtt Erdély éppen olyan terra incognita (ismeretlen terület), mint a külföld előtt egész honunk.” Wesselényi mondata rávilágít a nemzetiségi probléma hibás értékelésének egyik összetevőjére. Nevezetesen, hogy Magyarország messze volt. A távolság az arányokat megváltoztatja, a hangsúlyokat eltolja. A kossuthi perspektívából szemlélve a polgárosult Magyarország a lakosainak biztosított széles körű egyéni szabadságjogok révén lett volna hivatott orvoslást nyújtani a nemzetiségek sérelmeire is.

Ez volt Kossuth víziója, de a nemzetiségeknek nem ez kellett. Jó szándékú tévedés volt, amelybe a legnagyobb formátumú politikusok is beleesnek napjainkig. Kossuth fel akarta emelni a nemzetiségeket, ahelyett, hogy a kellő mozgásteret biztosította volna felemelkedésükhöz, felnövekedésükhöz. Más koncepcióban gondolkodott, amely nem találkozott a való igényekkel.

Mi több, a társadalom demokratikus átalakítását célzó intézkedések, melyek az ország polgári átalakítását voltak hivatottak elősegíteni, maguk is felemás módon valósultak meg. Kossuth neve a jobbágyfelszabadítással fonódik össze, s ez valóban fontos, a társadalom igen nagy részét érintő intézkedés volt. De nem az egészét érintő. Csak a telkes jobbágyok jutottak földhöz, a föld nélküli jobbágyok és a zsellérek helyzete megoldatlan maradt. Ez nagy számú népességet jelentett, melynek jelentős része valamely nemzetiség szülötte volt, s ők különösen érzékenyen reagáltak a magyar birtokos osztálynak tett engedményekre, hiába utasította vissza Kossuth például a román nemzetiség negyedik politikai nemzetként való elismerését, mondván, hogy e rendi kategóriát a polgárosodás meghaladni kívánja, ez az érvelés a demokratikus átalakulások elégtelensége miatt csak retorikának tűnt. A demokratikus polgári Magyarország túlságosan távoli és túlságosan elvont cél volt a nemzetiségek számára, ők konkrét és azon-

nali bizonyítékát várták annak, hogy lojalitásukért cserében helyzetük jobbra fordulása várható.

A másik fontos tanulság, amely a korszak nemzetiségi politikájából leszűrhető, a „kétszer ad, aki gyorsan ad” igazságával összegezhető. Bármennyire is háttérbe szorították aktuálisabb gondok a nemzetiségi kérdéssel való foglalko-

zást, az élet kikényszerítette azt. Az 1949. június 14-én megkötött Projet de pacification már annak a felismerésnek az eredménye, hogy a nemzetiségekkel való kibékülés nélkül a függetlenségi harc kudarcra van ítélve. Az ebben lefektetett engedmények lényege a román nemzetiség elismerése, a nyelvhasználat szabályozása a magánéletben, iskolában, egyházban és községi közigazgatásban. A területi autonómia kérdését azonban nem tárgyalja, s a robot és úrbéri szolgáltatások teljes eltörlését a jobbágyfelszabadításból hasznót nem látó paraszti rétegek számára csak kilátásba helyezi. Közelít az agrárdemokrácia felé, de a bizonytalan jövőbe helyezi azt. Lényegében a Projet de pacificationra épül az 1849. július 21-én megszületett, de soha életbe nem lépő első nemzetiségi törvény, amely immár a többi nemzetiségre is kiterjesztve szintén a nyelvhasználat, oktatás és egyházi élet kérdéseiről rendelkezik. Kevesebből, mint amit a nemzetiségek kívántak és túl későn. 1948 tavaszán még lett volna értéke a törvényben biztosított jogoknak, '49 nyarára azonban a helyzet már elmergesedett, s a törvény elfogadását a nemzetiségek nem eredményként élték meg, hanem annak bizonyítékát látták benne, hogy hosszú és szívós küzdelem után is csak ennyit és csak kicsikarni lehetett jogos követeléseikből. Ha a bizalom elveszett, visszanyerni szinte lehetetlen feladat. Fontos tanulság a ma politikacsinalói számára: a jogokat méricskélteni, adagolni kétélű fegyver. Aki ad, nyerhet, aki fukarkodik vele, biztosan veszít.

Utólag, másfél száz esztendő elmúltával persze könnyebb bölcsnek lenni. Az elmúlt évszázad is jó tanító-mester volt. De Kossuth maga is belátta

később, az emigráció éveiben, hogy Közép-Európa egymásra utalt kis népei csak összefogással képesek érdekeik érvényesítésére. Ekkorra már meggyőződéssel vallotta a nemzetiségek egyenjogúságának elvét, s egy közép-európai konföderáció révén látta megvalósíthatónak azt, hogy a kis államok kellő súllyal vállalhassanak szerepet Európa politikájában. A kölcsönös egymásra utaltság felismerése a múlttal való számvetésre készíti, s mondatja ki vele: „...nemzetem nevében szavamat adom, hogy: mi eltemetjük az ellenünk elkövetett vétkek emlékezetét a leszenvedett idők mohos sírjába – temessék el bajtársaink közös elnyomás szenvedéseiben akármi nyelven szólnak, akármi templomban imádkoznak Istenhez, temessék el ugyanazon sírba, ha mit ellenük vétkezhetnénk. Ne civakodjunk afölött, hogy mik voltunk, egyesüljünk arra, aminek lennünk kell. Mi kinyújtjuk feléjük az igaz testvériség kezét, megszerezni az ő szabadságukat: nyújtsák ki Ők is kezüket felénk, visszazerezni a miénket. Mindnyájunknak volt valami felejteni, volt tanulni valónk. Én hiszem, hogy megtevének. Okulva a múltak hibáin, ... hiszem az Istent, hogy legközelebb, ha eljövend a perc... az újjászületés nagy perce, egyesülve találand érzelemben úgy, mint értelemben, egyesülve találand úgy akaratban, mint cselekvésben a közös jogért, a közös szabadságért.”

Ez a gondolat, a Duna menti konföderáció létrehozása vált Kossuth emigrációbeli tevékenységének fő céljává. Korát meghaladó, s ily módon kudarcra ítélt cél volt. A nemzetek felnövekedésének szakaszai vannak, fázisokat átugrani, bármennyire is szeretné a haladást kívánó politikai akarat, nem lehet. Csak az önálló nemzeti lét buktatóin túljutva, erős belső demokrácia birtokában válhatnak képessé az országok az ilyesfajta, számos kompromisszumot kívánó, de számos előnyt is nyújtó formáció létrehozására és fenntartására.

Ma, a XXI. században – jóval tágasabb konstrukcióban, mint Kossuthé –, az Európai Unióban ez az egység megvalósulni látszik. Őszintén remélem, hogy az egység mielőbb kiterjed Európa minden országára, igazolva Kossuth szavait, hogy a népek „testvéries egyesülésében van mindegyiknek boldog jövője, nem pedig, ha az egyik el hagyja magát ámíttatni a másik elnyomására, mert akkor oly fegyverhez nyúl, mellyel magát is sújtja.”

(A szerző történész, a Határontúli Magyarok Hivatalának elnöke. Elhangzott a bácsfalusi evangélikus templomban 2002. október 31-én.)